



Kiripaja

**YM:n esiselvitys mahdollisuuksista kirittää
kaupunkeja ja kuntia ilmasto- ja kiertotaloustoimissa
17.2.2022**



Ohjelma

13.00 Tekniset avaussanat, Janne Antikainen,
MDI

13.05 Kiritysvälinetyön tausta ja tavoite, Suvi
Anttila, YM

13.10 Työpöytätyön keskeiset nostot ja
johtopäätökset

13.30 Työstöosuus ohjaustyypeittäin
- tiivis pohjustus ohjauskeinoihin

keskustelut ryhmissä pohjamateriaalissa
olevien kysymysten kautta

I-kierros

Normiohjaus, Oras, Ilppo

Taloudellinen ohjaus, Kati, Samuli

Informaatio-ohjaus, Janne, Eve

Sopimus- ja muu ohjaus, Riikka, Anni

14.20 II-kierros (ryhmät ja fasilitaattorit samat,
mutta aihe vaihtuu)

Normiohjaus, Riikka, Anni

Taloudellinen ohjaus, Oras, Ilppo

Informaatio-ohjaus, Kati, Samuli

Sopimus- ja muu ohjaus, Janne, Eve

14.45 Kokoontuminen yhteen ja
ryhmäraportointi

15.00 Yhteiset kysymykset

15.45 Seuraavat vaiheet

16.00 Työpaja päättyy

Osallistujat ja alustava jako ryhmiin

1. NORMI

suvi.p.anttila@gov.fi
leena-kaisa.piekkari@gov.fi
jari.leinonen@joensuu.fi

kaisu.kuusela@tampereseutu.fi
virve.hokkanen@gov.fi

heta.itamaki@vantaa.fi

laura.valokoski@vayla.fi

marjo.saarinen@orivesi.fi

venla.virkamaki@uudenmaanliitto.fi
taina.peltonen@hollola.fi

paivi.laitila@motiva.fi

Oras Tynkkynen
Ilppo Soininvaara

II-kierros TALOUS

2. TALOUS

katja.palonen@gov.fi
kukka-
maaria.hamunen@joensuu.fi
miia.berger@gov.fi
paivi.pietarinen@jyvaskyla.fi
tiia.orjasniemi@gov.fi

jari.viinanen@vantaa.fi

niina.nousjarvi@espoo.fi

marcus.nykopp@esavo.fi

samuli.rinne@ouka.fi

ilkka.rasanen@lappeenranta.fi

Kati Berninger
Samuli Manu

II-kierros INFORMAATIO

3. INFORMAATIO

paivi.nurminen@tampereseutu.fi
noomi.saarinen@gov.fi

keijo.houhala@heinola.fi

antti.lippo@tampereseutu.fi
jenni.rahkonen@lahti.fi

marja.jaaskelainen@kotka.fi
tiina.sekki@energiavirasto.fi
laura.walin@hel.fi
elina.ojala@lahti.fi
mikaela.bjorklund@narpes
mikko.martikka@hel.fi

Janne Antikainen
Eveliina Kuusisto

II-Kierros SOPIMUS ja MUUT

4. SOPIMUS ja MUUT

olli.maijala@gov.fi
karoliina.tuukkanen@verte.fi
pia.tynys@uudenmaanliitto.fi
samuli.alppi@gov.fi
johanna.kirkinen@energiavirasto.fi

tapio.ojanen@vayla.fi
jari.siekkinen@thermopolis.fi
salla.siivonen@kaustisenseutukunta.fi
pauliina.jalonen@kuntaliitto.fi
paivi.laitila@motiva.fi

Riikka Leskelä
Anni Lahtela

II-kierros: NORMI



Screenio

Työstö netissä screeniossa osoitteessa:

<https://mdi.screen.io/kiritys>



Ohjausvälineiden kansallinen katsaus

ALUSTAVAT HAVAINNOT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

- Erilaisia ohjausvälineitä on todella paljon
- Ohjauksen kokonaiskuva on pirstaleinen ja eri toimijat tuntevat pääasiassa omalla vastuullaan olevia ohjausvälineitä
 - Korostuu erityisesti taloudellisen ohjauksen kohdalla
 - Kokonaisuuden nykyistä paremmalle koordinaatiolle ja hallinnalle on tarvetta
- Vaikka valtio tukee kuntia ilmastotoimissa, on epäselvää onko tuki oikeassa mittakaavassa
- Ohjausvälineiden sisällössä painottuvat erityisesti ilmastotoimet, kiertotalouteen liittyvien sisältöjen ollessa harvinaisempia

MDI:N VALTAKUNNALLINEN KUNTAKYSELY

”Arvioi yleisesti kuntasi aktiivisuutta ja tekemisen tasoa kiertotalous- ja ilmastotoimissa.”

Riviotsikot	alle 4000 asukasta	4 000 - 9 999 asukasta	10 000 - 24 999 asukasta	25 000 - 49 999 asukasta	50 000 - 99 999 asukasta	yli 100 000 asukasta	Kaikki yhteensä
erittäin huono	6	9	6	1	1		23
huono	30	40	31	14	3	2	120
kohtalainen	141	227	158	56	35	13	630
hyvä	80	102	91	51	38	18	380
erittäin hyvä	15	19	17	17	13	23	104
Kaikki yhteensä	272	397	303	139	90	56	1257

Kärkinostoja ohjauskeinovertailusta

- Verrokkimaissa ei näytä olevan merkittäviä, täysin erilaisia keinoja ohjata kuntien ilmasto- ja kiertotaloustyötä
- Suomella on pääosin käytössä vastaavanlaisia välineitä lukuun ottamatta liikenteen normiohjausta
- Kaikilla verrokkimailla on useita erilaisia tukia ja vapaaehtoisia sopimuksia kuntien kannustamiseen
- Kiertotaloutta koskevia ohjauskeinoja ei vielä juurikaan ole, joskin Alankomaissa joitakin kiinnostavia sopimuksia



Ohjauskeinot

Suomi

Normiohjaus

Kaupunkien vähäpäästövyöhykkeet

Ruuhka- ja väylämaksut

Pysäköinnin ohjaus

Taloudellinen ohjaus

Yleistuki kuntien kestäväystyölle

Tuki kestävään rakentamiseen

Tuki kestävään energiaan

Tuki kestävään liikenteeseen

Informaatio-ohjaus

Hankintakriteerit

Sopimusohjaus

Ilmastopimukset

Sopimukset julkisista hankinnoista

Energiatehokkuussopimukset

Jäte- ja kiertotaloussopimukset

Muut sopimukset



1. Normiohjaus

Ryhmässä keskusteltavat kysymykset:

- Missä määrin kuntien kirittämiseen tarvitaan velvoittavaa sääntelyä ja missä määrin riittävät muut ohjauskeinot?
- Missä toiminnoissa tai millaisissa kunnissa velvoittavaa sääntelyä tarvitaan eniten?
- Voiko - ja jos voi, niin missä tilanteissa - myös sääntelyn keventäminen vauhdittaa kuntien ilmasto- ja kiertotaloustyötä?

Kaikille ryhmille yhteiset avoimet kysymykset:

- keskeiset esteet ja ratkaisut niiden poistamiseksi
- keskeiset motivoivat tekijät ja miten niitä saadaan vahvistettua

2. Taloudellinen ohjaus

Ryhmässä keskusteltavat kysymykset:

- Rahoitus on kriittinen este ilmastotyölle/kiertotaloustyölle, miten saadaan ilmastotyön/kiertotaloustyön perusrahoitus kuntoon kunnissa?
- Mikä tulisi olla hankerahoituksen rooli ilmasto- ja kiertotaloustyössä ja miten hankerahoitusta tulisi kehittää?
- Millä keinoilla kuntiin saataisiin konkreettista työn toimeenpanoa tukevaa taloudellista tukea?
- Miten rahoitushakuja voidaan kehittää niin, etteivät ne kuormittaisi kuntien vähäisiä resursseja ja pistäisi kuntia kilpailemaan keskenään?

Kaikille ryhmille yhteiset avoimet kysymykset:

- keskeiset esteet ja ratkaisut niiden poistamiseksi
- keskeiset motivoivat tekijät ja miten niitä saadaan vahvistettua

3. Informaatio-ohjaus

Ryhmässä keskusteltavat kysymykset:

- Miten kuntia voidaan tukea tietotarpeiden yhä kasvaessa ja tietotarpeiden muuttuessa yhä vaativimmiksi? (mm. eri ratkaisujen vertailtava päästövaikutus/hiilijalanjälki, kompensatioiden laskeminen)
- Miten kuntien osaamista voidaan vahvistaa ja resursoida, jotta kyky hyödyntää tietoa ja työkaluja paranee?
- Miten eri sitoumuksista saataisiin mahdollisimman suuri hyöty kuntien työn edistämiseen ja kuormittavuus (raportointi, byrokratia) pidettyä kurissa?
- Miten verkostomaista tiedonlevitystä ja verkostoissa tapahtuvaa vertaisoppimista voidaan yhä entisestään kehittää ja vahvistaa?

Kaikille ryhmille yhteiset avoimet kysymykset:

- keskeiset esteet ja ratkaisut niiden poistamiseksi
- keskeiset motivoivat tekijät ja miten niitä saadaan vahvistettua

4. Sopimusohjaus – ja muu ohjaus

- Miten eri sopimuksissa pystyttäisiin paremmin huomioimaan kuntien eri lähtökohdat (esim. kunnan koko tai edistyneisyys)?
- Miten löydetään sopimukseen kunnille kaikkein mielekkäin rajauksen taso?
- Miten saadaan sopimustoiminta lähelle kunnan eri toimialoja/palvelualueita?
- Sopimukseen kaivataan sekä selkeää velvoittavuutta että taloudellisia porkkanoita. Mitä näissä olisi erityisen tärkeää huomioida?
- Miten MAL-sopimuksen/Kuntien energiatehokkuussopimuksen/ julkisten hankintojen Green Deal-sopimusten hyviä toimintamuotoja ja onnistumisia saataisiin vahvistettua?
- Miten sopimustoiminnan kautta kerättävä data saataisiin palvelemaan kuntia entistä paremmin?

Kaikille ryhmille yhteiset avoimet kysymykset:

- keskeiset esteet ja ratkaisut niiden poistamiseksi
- keskeiset motivoivat tekijät ja miten niitä saadaan vahvistettua

Yhteiset kysymykset

- Miten kuntiin saadaan lisää pysyvää toimeenpanon lisäresurssia?
- Millaisella valtion ja kuntien yhteistyöllä liikenteen päästöjen leikkaamista saadaan tehokkaasti eteenpäin?
 - Millaisia kunnille osoitettuja tavoitteita esim. kestävään liikkumiseen ja kulkutapaosuuksiin voitaisiin luoda?
- Hiilineutraaliuteen verrattavat kuntien kiertotaloustavoitteet voisivat kirittää tekemistä, mutta miten kiertotalouteen liittyvä tietopohja saadaan riittävälle seurannan ja mitattavuuden tasolle?
- Kuinka tuotetun tiedon (mm. erilaiset oppaat ja materiaalit) ja niiden jalkauttamisen kuilu saadaan kurottua umpeen?
- Miten saadaan eri ohjauskeinot kytkettyä toisiinsa?
- Olisiko tarpeen selkeämmin suunnata eri ohjauskeinoja eri tyyppisille/kokoisille kunnille?
- Kuinka esim. kansalliset luonnonvarojen kulutuksen tavoitteet saadaan jalkautettua alue/kuntatasolle?
- Missä nykyisissä ohjauskeinoissa olisi kaikkein eniten skaalaamisen mahdollisuuksia?
- Miten lähes jokaista nykyistä ohjauskeinoa voitaisiin kehittää edelleen? Tuoda lisää velvoittavuutta, palkitsemista, sanktioita...
- Millaiset ohjauskeinot voisivat edesauttaa ilmasto- ja talouskysymysten parempaan integrointiin kunnissa?
- Miten vahvistetaan valtion ja kuntien välistä vuoropuhelua valmisteluvaiheessa?